

Regler om avfallshantering – nya krav för restauranger och caféer

Från den 1 januari 2024 gäller nya krav på hur restauranger och caféer hanterar bland annat matavfall och engångsartiklar. De nationella lagkraven syftar till att minska mängden avfall och nedskräpning och att öka återanvändning och återvinning.

Östersunds kommun, Miljö och hälsa ansvarar för tillsyn och

rådgivning på området. Nedan beskrivs fyra nya lagkrav som du som driver restaurang eller café behöver ha koll på:

1. Återanvändbara matlådor och muggar ska finnas som alternativ- krav för dig som serverar snabbmat

Om du serverar snabbmat i engångsmatlådor eller dryck i engångsmuggar måste du erbjuda kunderna ett återanvändbart alternativ. Detta gäller både för mat som äts på plats och för avhämtning.

Vad krävs?

- Kunder ska kunna välja en återanvändbar matlåda eller mugg,
- Produkterna ska ha så liten miljö- och hälsoeffekt som möjligt,
- Matlådor och muggar ska ingå i ett rotationssystem där de kan användas flera gånger,
- Du ska informera kunderna om möjligheten att välja det återanvändbara alternativet. Du ska också informera om miljöfördelarna med dessa och om nackdelarna med engångsmaterial. Om du vill ta hjälp av skriftligt informationsmaterial hittar du det på Naturvårdsverkets hemsida.

Vad innebär återanvändning och rotationssystem?

- **Återanvändning:** Produkterna du erbjuder ska kunna användas flera gånger utan att gå sönder eller förlora sin funktion.
- **Rotationssystem:** Ett system där muggar och matlådor roterar. Kunden lånar en återanvändbar produkt och lämnar igen den på en avsedd plats och produkten används sen vid nästa tillfälle av någon annan. Diskning

sköts antingen av restaurangen/caféet eller av en extern aktör som restaurangen anlitar.

Vad är snabbmat?

Snabbmat är mat som:

- är avsedd att ätas direkt på försäljningsstället eller tas med för att ätas kort därefter på en annan plats,
- är avsedd att ätas direkt ur förpackningen och
- är färdig att äta utan att konsumenten behöver tillaga, värma eller på annat sätt bereda den.

Detta innebär att matlådor som kräver uppvärmning eller annan beredning innan de kan ätas inte räknas som snabbmat.

Hur kan jag uppfylla kravet om återanvändning och rotationssystem?

- **Exempel vid servering på plats:**
Servering kan till exempel ske på tallrikar eller muggar av glas, porslin eller plast som samlas in, diskas och används av en annan kund igen.
- **Exempel vid avhämtning:**
 1. Servering kan ske i egna återanvändbara muggar och matlådor. Du uppmuntrar till rotering genom att exempelvis använda ett pantsystem eller rabatt vid retur.
 2. Servering kan ske i muggar och matlådor som ingår i ett rotationssystem som hanteras av en extern aktör. Det finns till exempel aktörer som mot en avgift förser er med återanvändbara muggar och matlådor samt digitalt retursystem och disk tjänst vid behov.

Undantag

Reglerna om att erbjuda återanvändbara muggar och matlådor gäller inte för verksamheter som använder färre än 150 engångsartiklar per dag. Från den 1 januari 2026 sänks gränsen till 75 artiklar. Antalet beräknas som ett genomsnitt under de dagar som försäljningsstället är öppet.

Vissa produkter räknas **inte** som engångsförpackningar, till exempel:

- Matlådor eller muggar av papper eller kartong, t.ex. pizzakartonger
De får dock inte vara kemiskt modifierade på ett sätt som fördröjer nedbrytningen.

- Omslag som är mjuka och flexibla, till exempel papper runt hamburgare eller plastfilm runt smörgåsar.
- Matlådor som har fyllts av en aktör i distributionskedjan, som är oberoende av dig, som slutgiltigt säljer snabbmaten eller drycken.

Vilken typ av muggar/matlådor ska användas?

De återanvändbara muggar och matlådor du använder istället för engångsförpackningar ska ha så liten negativ effekt som möjligt på hälsa och miljön. Materialet ska vara avsett att komma i kontakt med det som förpackningen ska innehålla.

Viktigt om engångsartiklar

Observera att engångsmuggar som innehåller mer än 15 procent plast är helt förbjudna sedan den 1 januari 2024. Flera andra engångsartiklar i plast är också förbjudna som bland annat bestick, tallriker, sugrör, matlådor i frigolit med mera.

Miljösanktionsavgift

Om du inte följer reglerna om att erbjuda återanvändbara muggar och matlådor och inte omfattas av undantagen kan du få en miljösanktionsavgift på 10 000 kronor.

2. Kunderna ska kunna sortera avfallet

Du som driver en restaurang eller ett café där mat och dryck säljs i förpackningar och kan ätas på plats måste erbjuda kunderna möjlighet att sortera sitt avfall.

Hur ska sorteringen ske?

- Förpackningarna ska sorteras ut separat beroende på material, till exempel: papp/kartong, plast, metall, färgat/ofärgat glas och pant.
- Om du bara använder förpackningar av ett material behöver du bara sortera detta.
- Du behöver bara erbjuda sortering för förpackningsavfall som skapas på plats, inte det som kunder tar med sig.

Undantag

Reglerna om att erbjuda kunderna möjlighet att sortera sitt avfall gäller inte för serveringsställen utan sittplatser, som food trucks och kaffevagnar och liknande.

3. Avfall ska separeras från förpackningen

Om du har förpackningar som innehåller avfall, till exempel matavfall, måste du skilja förpackningen från innehållet innan det lämnas för avfallshantering.

Hur gör jag?

- Du kan själv separera förpackningar från innehållet,
- Du kan anlita en avfallsanläggning att separera innehållet från förpackningarna. Observera att det krävs dispens om någon annan aktör än kommunen ska ta hand om avfallet. Dispens söker du hos kommunen, Miljö och hälsa.

Hur ska avfallet hanteras?

- Matavfall räknas som kommunalt avfall. Det ska hämtas och hanteras av kommunen. Undantaget är om du fått dispens för att anlita en annan aktör. Observera att papperspåse ska användas till matavfallet, inte plast eftersom plast- och bioplastpåsar fastnar i maskineriet i biogasanläggningen och bryts ned för långsamt.
- Förpackningsavfall räknas som verksamhetsavfall. Det kan transporteras av en valfri godkänd aktör till godkänd behandlingsanläggning eller lämnas direkt till Lundstams företags-ÅVC.

Undantag och dispens

- Kravet att separera förpackningar från innehållet gäller inte för förpackningar som innehåller farligt avfall eller läkemedelsavfall.
- Dispens kan ges i enskilda fall för en begränsad tid om det inte är möjligt att separera avfallet från förpackningen, om det finns en annan hantering som ger ett jämförbart eller bättre resultat eller om det medför orimliga ekonomiska kostnader.

4. Matavfall ska sorteras ut från annat avfall

Matavfall måste sorteras separat från annat avfall. Det gäller även flytande ätlig olja och fett, men inte drycker som kaffe, te, mjölk eller juice.

Observera att kravet på att separera avfallet från förpackningen ändå gäller allt flytande bioavfall, som kaffe, te, mjölk eller juice med mera.

Lagkrav

- **Återanvändbara muggar och matlådor:** 17-22 §§ förordningen (2021:996) om engångsprodukter
- **Sorteringsmöjlighet för kunder:** 3 kap 4 d§ Avfallsförordningen (2020:614)
- **Separera avfall från förpackningen:** 3 kap 4 a§ Avfallsförordningen (2020:614)
- **Sortera ut matavfall:** 3 kap 1§ Avfallsförordningen (2020:614)

Kontaktuppgifter

- **Frågor om insamling och avfallstjänster:**
Maila kundcenter@ostersund.se eller ring 063-14 30 00.
- **Frågor om dispensansökan:**
Maila miljoochhalsa@ostersund.se eller ring 063-14 30 00.
- **Frågor gällande reglerna för avfallshantering:**
Maila miljoochhalsa@ostersund.se eller ring 063-14 30 00.

Mer information

- **Naturvårdsverkets hemsida, sök på meningar nedan:**
Erbjuda servering i återanvändbara muggar och matlådor
Förpackningsavfall från verksamheter
Krav på separat insamling av bioavfall
- **Kommunens hemsida, sök på meningar nedan:**
Restavfall och matavfall i företag
Förpacknings- och bioavfall
Gå in på e-tjänster och sök på: dispens från sorteringskrav